המקנא פרק ראשון סוטה

פניה מוריקות. הכי תני לקמן[1] אינה מספקת לשתות עד שפניה מוריקות ועייה בולטות: **הראה לו באצבעות.** רמזה לו לבא אצלה: **מאכל בהמה.** שעורים: **במקידה של חרס.** פחותה ומגונה שבכוסות: **שם כה פנים.** פנאי ליפרע ממנה. ושמתי אני את פני

מסורת הש"ס

[1] (לעיל ח:), כ) (לקמן טו:), ג) (חולין לב.), ד) ירמות עח. ע"פ תוספתא קדושין פ"ה, ה) ערכין טו., ו) (תוספתא פ"ד), ז) (דף כ.), ח) (נדפוסים מ), ט) (ירמיה מון), י) (פ"ה ה"ו), כ) פי' שמרים, ל) (וע"ע תוס' ירמות עו: ד"ה מעימין ותוס' מגילה יג: ד"ה זלן).

תורה אור השלם

1. יָשַׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן:
תהלים צא א
2. וְעִין נֹאֵף שֹׁמְרָה נָשֶׁף לֵאמֹר לֹא תְשׁוּרֵנִי עָיִן וְסֵתֶר פָּנִים יָשִׂים:
איוב כד טו
3. תְּכִסֶּה שַׁאֲנָה בְּמִשְׁאוֹן תְּגֻלָּה רַעֲנָה בְּקָהָל:
משלי כו כו
4. כִּי כָּל סָאוֹן סֹאֵן בְּרַעַשׁ וְשִׂמְלָה מְגוֹלָלָה בְּדָמִים וְהָיְתָה לִשְׂרֵפָה מַאֲכֹלֶת אֵשׁ:
ישעיהו ט ד
5. בִּסְאֹסְאָה בְּשַׁלְּחָהּ תְּרִיבֶנָּה הָגָה בְּרוּחוֹ הַקָּשָׁה בְּיוֹם קָדִים:
ישעיהו כז ח
6. כִּי אֲנִי יְיָ לֹא שָׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי יַעֲקֹב לֹא כִלִּיתֶם:
מלאכי ג ו
7. אַסְפָה עֶלְיוֹנוֹ רָעוֹת חִצֵּי אֲכֻלָה בָם:
דברים לב כג
8. בְּמַלְאוֹת שִׁפְקוֹ יְצַר לוֹ כָּל יַד עָמָל תְּבוֹאֻנוּ:
איוב כ כב
9. רָנּוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:
תהלים לג א
10. טֹבְעוּ בָאָרֶץ שְׁעָרֶיהָ אִבַּד וְשִׁבַּר בְּרִיחֶיהָ מַלְכָּהּ וְשָׂרֶיהָ בַגּוֹיִם אֵין תּוֹרָה גַּם נְבִיאֶיהָ לֹא מָצְאוּ חָזוֹן מֵיְיָ:
איכה ב ט

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא תפורני עין וסתר פנים ישים ד"א וכ"ה בע"י: (ב) רש"י ד"ה למדה ללמדנו שנמדה: (ג) ד"ה דוד וכו' לו של בסף וזהב כדי: (ד) תוס' ד"ה מעימין וכו' נשא את לא אלו והכי פריך הכא ע"כ ל"פ אלא אם נתבלבלו: (ה) באי"ר לא בלבל מצרים וכסי תנא בסדר: (ו) באי"ר דלא אשמתן נהדיא שלא בלבלן ודאי בלבלן כדמתיר:

מוסף רש"י

בצילצול. אזור נאה (שרובין קג:). שלשה כוסות. בספור החלום וכוס פרעה וגו' (חולין צב.). בימי פרעה נכה. שהחריבה נבוכדנצר לכתיב (ירמיה מז) נגח נבוכדנצר מלך בבל וגו' (שם). במלאות שפקו יצר לו. כשממלא שלחו כעוטות הרעה לו יצר לו, תבא עליו צרה (ערכין טו.).

עין משפט נר מצוה

[א] מי' פ"ג מהל' סוטה הל' יא):
[ב] מיי' פי"ב מהל' מיאסר"ב הל' כ' טוש"ע אה"ע מ' ל פעי' ו):

תוספות שאנץ

ג' כוסות האמורות במצרים הוא בחלום שר המשקים של פרעה ובמדרש יש דלעתיד כוס התרעלה וכשיגיעו למצרים ואמר כבר שתיתי פעמים יאמר לה הקב"ה שתה דאין שתיה זו כאחרות אלא[6] לא תקן עוד והיינו דכתיב אך שמריה ימצו ישתו כל רשעי ארץ: אמר מגימין גר המצרי אני מצרי וכו' כדי שיהא כן בני ראוי לבוא בקהל וא"ת איהו הוי נמי כשר כיון דסנחריב עמד ובלבל כל העולם חוץ ממואב כדאמר בפרק תפלת השחר וכי עמון ומואב במקומן הן יושבין והלא עלה סנחריב ובלבלן. וי"ל דסנחריב לא בלבל אותן של מצרים אלא הביאן בחבלים ובשלשלאות עד לפני ירושלים וכשהצליח חזקיה וראו הנס השליטו עמו וקבלו עול שמים עליהן והחזירן למקומן אי נמי י"ל דהתוא דסנימין דהכא היתה אחר מ' שנה שפסקה גלותן וחזרו למקומן וה"ג קאמר התם [בתוספתא דידים] דאמר מגימין כשראה שהתיר ר"י ליהודה בר העמוני ואמר להם אף אני כמו כן אמרו לו לארצך יש קצבה לאחר מ' שנה כדכתיב בקרא גבי מצרים מקץ מ' שנה אשיב ולו אין קצבה: ומיהו פ"ה הכא דלית ליה הא דאמר עמד סנחריב ובלבל כל העולם והכי נמי קתני (בפרק בתרא) (בתר דהן) מילתא [בתוספתא] דקידושין אמר לו [ר"ע] מגימין טעית שכבר עלה סנחריב. ל"ה. משנבנה מקדש ראשון נגנז אהל מועד ולית ליה לההוא תנא כמאן דאמר דארון גלה לבבל כדאמר בזמא אלא סבירא ליה כמאן דאמר יאשיהו גנזו:

---

[6] עי' הגיהה גילגול מהלים לחמ תתר"ג.

מגימין גר המצרי וכו'. מקשים מפרק תפלת השחר (ברכות דף כמ.) דאמר בו ביום עמד יהודה גר עמוני לפניהם בבית המדרש ואמר להם מה אני לבא בקהל אמר לו ר"ג אסור אתה א"ל ר' יהושע מותר אתה א"ל ר"ג והלא כתיב לא יבא עמוני ומואבי אמר לו ר"י וכי עמון ומואב במקומם הן יושבין והלא כבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל העולם כולו א"כ אפילו מגימין היה מותר לבא בקהל ועוד מקשין אהתם דתפלת השחר דאמר פ"ק דמגילה (דף יב:) זיל לגבי עמון ומואב דיתבי אדוכתייהו כמחרא [1]אדוריא שנאמר שאנן מואב מנעוריו וגו' מיהו הכא כשמעתין לא קשיא מידי כמו שפרש"י דמגימין היה טועה וסבור שלא נתבלבלו כדקתני סיפא בתוספתא דפ' בתרא דקדושין אמר לו רבי עקיבא מגימין טעית הלבה כבר עלה סנחריב ובלבל את האומות לא מצרים במקומם ולא עמונים ומואבים במקומם אלא עמון נטשו מצרים ומצרי נטשו עמונים ואחד מן אלו מותר בכל משפחות האדמה ואחד מכל משפחות האדמה נטשו את אלו [2] והכא הכי פירושא עד כאן ל"פ אלא אם נתבלבלו אי לא אכל כולי עלמא מודו דישבו בעולם אבל הכא דמגילה מיקשה ופר"ת דסנחריב אע"פ שבלבל את כל העולם כולו ארץ מצרים לא בלבל דכתיב (מלכים ב כד) בפרעה נכה ולא הוסיף עוד מלך מצרים לצאת מארצו כי לקח מלך בבל מנחל מצרים עד נהר פרת אלמא סנחריב לא בלבל [3] והכי תנא בסדר עולם מיום שעלה מלך בבל על ארץ מצרים עוד לא זקפה ראש אבל עמון (ומואב) בלבל דכל הנהו [4] לא אשכחן בהדיא שלא בלבלן דכתיב (ישעיה לו) מי בכל אלהי הארצות וגו' ומצרים אשכחן בהדיא שלא בלבלן אלא שטען דלאמרי' בסדר עולם כשהלך לתרהקה מלך כוש ועל אותה שעה אמר בתוספתא אמר לו רבי עקיבא מגימין טעית וכו' וגמרא שלנו לא חש להזכיר לפי שלא היה כיונו גמור אלא כשמיפת שבאה ומיעטו וגם מואב שטף דלאמרינן בסדר עולם שלא שנים ונקלה כבוד מואב (ישעיה טז) שסנחריב שטען אבל כיבוש ובלבול לא הוה ומצרים אשכחן בהדיא דלא בלבל דכתיב שאנן מואב מנעוריו וכי אמר ירמיה להאי קרא הוה שאנן מבלבל אלא בלבל ומגילה גרסינן זיל גבי מואב דיתיב אדוכתיה ול"ג עמון דעמון לא יתבי אדוכתייהו [וברכות (דף כמ.) אמרינן] וכי עמון ומואב במקומן הן יושבין ל"ג ומואב ומורכן נבוכדנצר לא חשיב בלבול דכי היה מחריב נבוכדנצר היה מניח אלא הארץ במקומם אבל סנחריב היה מעביר לארץ ומבלבלן והכי אמרינן בפ' בתרא (לקמן מו:) גבי לוז היא לוז שלא בלבלה סנחריב ולא החריבה נבוכדנצר ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור שם וכ"מ תולה בלבול בסנחריב וחורבן בנבוכדנצר ולפוס ריטיטא גרם עמון בהדי מואב ולית

פניה מוריקות היא כחלה לו עיניה לפיכך עיניה בולטות היא קלעה לו את שערה לפיכך [a]כהן סותר את שערה היא הראתה לו באצבע לפיכך ציפורניה נושרות [b]היא חגרה לו בצילצול לפיכך כהן מביא חבל המצרי וקושר לה למעלה מדדיה היא פשטה לו את יריכה לפיכך יריכה נופלת היא קיבלתו על כריסה לפיכך בטנה צבה [c]היא האכילתו מעדני עולם לפיכך קרבנה מאכל בהמה היא השקתהו יין משובח בכוסות משובחים לפיכך כהן משקה מים המרים במקידה של חרש היא עשתה בסתר [1]יושב בסתר עליון שם בה פנים שנאמר [2]ועין נואף שמרה נשף לאמר לא תשורני עין [d] וגו' דבר אחר היא עשתה בסתר המקום פירסמה בגלוי שנאמר [3]תכסה שנאה במשאון תגלה רעתו בקהל (וגו') ומאחר דנפקא ליה מאחת לאחת למצא חשבון [4]כי כל סאון סואן ברעש למה לי לכמדה ומאחר דנפקא ליה מכי כל סאון סואן ברעש [5]בסאסאה בשלחה תריבנה למה לי לכדרב חיננא בר פפא דא"ר חיננא בר פפא אין הקב"ה נפרע מן האומה עד שעת שילוחה שנאמר בסאסאה בשלחה וגו' [e]איני והאמר רבא שלשה כוסות האמורות במצרים למה אחת ששתת בימי משה ואחת ששתת בימי פרעה נכה ואחת שעתידה לשתות עם חברותיה וכי תימא הנך אודו והני אחריני נינהו [6]והתניא אמר רבי יהודה מנימין גר המצרי היה לי חבר מתלמידי ר' עקיבא אמר מנימין גר המצרי אני מצרי ראשון ונשאתי מצרית ראשונה [7]אשיא לבני מצרית שניה כדי שיהא בן בני מותר לבא בקהל אלא אי איתמר הכי איתמר א"ר חיננא בר פפא אין הקב"ה נפרע מן המלך עד שעת שילוחו שנאמר בסאסאה בשלחה תריבנה וגו' אמימר מתני להא דרב חיננא בר פפא אהא מ"ד [5]כי אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם אני ה' לא שניתי לא הביתי לאומה ושניתי לה ואתם בני יעקב לא כליתם היינו דכתיב [6]חצי אכלה בם חצי כלין והן אינן כלין [f]אמר רב המנונא אין הקב"ה נפרע מן האדם עד שתתמלא סאתו שנאמר [8]במלאות שפקו יצר לו וגו' דרש ר' חיננא בר פפא מאי דכתיב [9]רננו צדיקים בה' לישרים נאוה תהלה אל תקרי נאוה תהלה אלא נוה תהלה זה משה ודוד שלא שלטו שונאיהם במעשיהם דוד דכתיב [10]טבעו בארץ שעריה משה דאמר מר משנבנה מקדש ראשון נגנז אהל מועד קרשיו כרסיו ובריחיו ועמודיו ואדניו היכא אמר רב חסדא אמר אבימי תחת מחילות של היכל תנו רבנן [7]סוטה נתנה עיניה במי שאינו ראוי לה מה שביקשה לא ניתן לה ומה שבידה נטלוהו ממנה שכל הנותן עיניו במה שאינו שלו מה שמבקש אין נותנין לו ומה שבידו נוטלין הימנו

[a] מי' פ"ג מהל' סוטה הל' יא):
[b] מיי' פי"ב מהל' מיאסר"ב הל' כ' טוש"ע אה"ע מ' ל פעי' ו):

---

[1] אדוריא גרס מהרש"ל.
[2] עי' הגיהה גילגול מהלים לחמ תתר"ג.
[3] עי' הגיהה גילגול מהלים לחמ תתר"ג.
[4] אבל כל אותן שבמקומן הן יושבין ומואב ומורכן נבוכדנצר לא חשיב בלבול.
[5] אלא אם נתבלבלו אי לא אכל כולי עלמא מודו דישבו בעולם אבל הכא דמגילה מיקשה ופר"ת דסנחריב אע"פ שבלבל את כל העולם כולו ארץ מצרים לא בלבל דכתיב (מלכים ב כד) בפרעה נכה ולא הוסיף עוד מלך מצרים לצאת מארצו כי לקח מלך בבל מנחל מצרים עד נהר פרת אלמא סנחריב לא בלבל [e] והכי תנא בסדר עולם מיום שעלה מלך בבל על ארץ מצרים עוד לא זקפה ראש אבל עמון (ומואב) בלבל דכל הנהו [1] לא אשכחן בהדיא שלא בלבלן דכתיב (ישעיה לו) מי בכל אלהי הארצות וגו' ומצרים אשכחן בהדיא שלא בלבלן אלא שטען דלאמרי' בסדר עולם כשהלך לתרהקה מלך כוש ועל אותה שעה אמר בתוספתא אמר לו רבי עקיבא מגימין טעית וכו' וגמרא שלנו לא חש להזכיר לפי שלא היה כיונו גמור אלא כשמיפת שבאה ומיעטו וגם מואב שטף דלאמרינן בסדר עולם שלא שנים ונקלה כבוד מואב (ישעיה טז) שסנחריב שטען אבל כיבוש ובלבול לא הוה ומצרים אשכחן בהדיא דלא בלבל דכתיב שאנן מואב מנעוריו וכי אמר ירמיה להאי קרא הוה שאנן מבלבל דלא בלבל ומגילה גרסינן זיל גבי מואב דיתיב אדוכתיה ול"ג עמון דעמון לא יתבי אדוכתייהו [וברכות (דף כמ.) אמרינן] וכי עמון ומואב במקומן הן יושבין ל"ג ומואב ומורכן נבוכדנצר לא חשיב בלבול דכי היה מחריב נבוכדנצר היה מניח אלא הארץ במקומם אבל סנחריב היה מעביר לארץ ומבלבלן והכי אמרינן בפ' בתרא (לקמן מו:) גבי לוז היא לוז שלא בלבלה סנחריב ולא החריבה נבוכדנצר ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור שם וכ"מ תולה בלבול בסנחריב וחורבן בנבוכדנצר ולפוס ריטיטא גרם עמון בהדי מואב ולית

[1] אבל כל אותן שבמקומן הן יושבין ומואב ומורכן נבוכדנצר לא חשיב בלבול.
[2] אלא אם נתבלבלו אי לא אכל כולי עלמא מודו דישבו בעולם אבל הכא דמגילה מיקשה ופר"ת דסנחריב אע"פ שבלבל את כל העולם כולו ארץ מצרים לא בלבל דכתיב (מלכים ב כד) בפרעה נכה ולא הוסיף עוד מלך מצרים לצאת מארצו כי לקח מלך בבל מנחל מצרים עד נהר פרת אלמא סנחריב לא בלבל [3] והכי תנא בסדר עולם מיום שעלה מלך בבל על ארץ מצרים עוד לא זקפה ראש אבל עמון (ומואב) בלבל דכל הנהו [4] לא אשכחן בהדיא שלא בלבלן דכתיב (ישעיה לו) מי בכל אלהי הארצות וגו' ומצרים אשכחן בהדיא שלא בלבלן אלא שטען דלאמרי' בסדר עולם כשהלך לתרהקה מלך כוש ועל אותה שעה אמר בתוספתא אמר לו רבי עקיבא מגימין טעית וכו' וגמרא שלנו לא חש להזכיר לפי שלא היה כיונו גמור אלא כשמיפת שבאה ומיעטו וגם מואב שטף דלאמרינן בסדר עולם שלא שנים ונקלה כבוד מואב (ישעיה טז) שסנחריב שטען אבל כיבוש ובלבול לא הוה ומצרים אשכחן בהדיא דלא בלבל דכתיב שאנן מואב מנעוריו וכי אמר ירמיה להאי קרא הוה שאנן מבלבל דלא בלבל ומגילה גרסינן זיל גבי מואב דיתיב אדוכתיה ול"ג עמון דעמון לא יתבי אדוכתייהו [וברכות (דף כמ.) אמרינן] וכי עמון ומואב במקומן הן יושבין ל"ג ומואב ומורכן נבוכדנצר לא חשיב בלבול דכי היה מחריב נבוכדנצר היה מניח אלא הארץ במקומם אבל סנחריב היה מעביר לארץ ומבלבלן והכי אמרינן בפ' בתרא (לקמן מו:) גבי לוז היא לוז שלא בלבלה סנחריב ולא החריבה נבוכדנצר ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור שם וכ"מ תולה בלבול בסנחריב וחורבן בנבוכדנצר ולפוס ריטיטא גרם עמון בהדי מואב ולית

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com